

Vuoden Ympäristörakenne on valittu 30 kertaa

Seppo Närhi; puutarhaneuvos
narhi.seppo@gmail.com

Vuoden Ympäristörakenne -kilpailu täyttää tänä vuonna 30 vuotta. Se on saanut arvostetun aseman ammattilaisten ja järjestäjätoimijoiden keskuudessa. Juhlavuonna kilpailun tavoitteeksi nousee myös sen laajemman yhteiskunnallisen näkyvyyden lisääminen. Kilpailun sääntöihin on nostettu kriteeriksi kestävän ympäristörakentamisen mukainen toteutus ja kohteen kunnossapidon merkitystä korostetaan.

Vuoden Ympäristörakenne -kilpailun ehdokkaat kohteet kuin voittajatkin kertovat ympäristörakentamisen kehityksestä. Eri vuosikymmenten voittajat ilmentävät hyvin myös aikakauttaan. Myös ajan ilmiöt, kuten kävelykadut, kansipihat ja ympäristötaide ovat näkyneet kilpailun voittajien valinnassa. Voittaneet kilpailukohteet osoittavat, että Suomessa suunnitellaan monipuolisia ja ammattitaidolla toteutettuja kohteita. Ehdokkaiden joukossa on ollut runsaasti kaupunkien ja kuntien käynnistämistä puistokohteita.

Tämän vuoden voittajan, Helsingin Hyvän-toivonpuiston suunnittelija, maisema-arkkitehti *Outi Palosaari* VSU Maisema-arkkitehdit Oy:stä totesi, että kilpailuun liittyvän julkisuuden kautta voidaan herätellä viranomaisia, päättäjiä sekä kaupunkia ja kuntia huomaamaan, kuinka tärkeää ympäristörakentaminen on. Kilpailun kautta voidaan kertoa julkisista ympäristörakentamisen hankkeista ja nostaa samalla alueiden arvostusta myös asukkaiden keskuudessa.

Vuoden Ympäristörakenne-kilpailu näkyy maisemassa

Vuoden Ympäristörakenne-kilpailun idea syntyi Suomen Betoniteollisuuden keskusjärjestössä (SBK) vuonna 1990. Järjestön silloinen tiedotuspäällikkö *Johanna Korhonen* ideoi kilpailun Vuoden betonirakennekilpailun pohjalta. Mukaan kutsuttiin Puutarhaliitto ry. Järjestöt perustivat yhteisen työryhmän, joka laati Vuoden Ympäristörakenne-kilpailulle

ensimmäiset säännöt ja esitteen. Perustavassa kokouksessa 24.7.1990 paikalla olivat *Torsti Alajoki* (Soraseula Oy), *Heimo Kaukolinna* (Puutarhaliitto ry), *Valteri Rönn* (Harjun Betoni Oy), *Kari Öhrnberg* (Lemminkäinen Oy, pj) ja *Johanna Korhonen* (SBK, siht).

Kilpailu esiteltiin Viherpäivillä 1991 ja ensimmäinen voittaja julkistettiin Viherpäivillä 1992.

Kilpailua suunnitelleen työryhmän ensimmäisessä kokouksessa palkittavasta kohteesta todettiin, että sen pitää olla voimakkaasti sekä viherrakentamiskohde että betonikohde. Sen tulisi nostaa esille maisemasuunnittelua, kaavoitusta ja ympäristörakentamista.

Kilpailu vakiintui nopeasti

Kilpailun järjestäjinä toimivat nykyisin Puutarhaliitto ry, Betoniteollisuus ry ja Kivi ry (entinen Kiviteollisuusliitto ry). Kilpailun käytännön järjestelyistä vastaa vuorovuosin yksi kilpailun pääjärjestäjätahoista.

Tuomariston kokoonpano määritellään kilpailun säännöissä, ja se on vaihdellut vuosien mittaan. Mukana on tilaajien, suunnittelijajärjestöjen, ministeriön, lehdistön sekä järjestävien tahojen edustajia.

Palkinto jaetaan palkitun kohteen rakennuttajille, suunnittelijoille, toteuttajille ja materiaalien toimittajille tuomariston harkinnan pohjalta.

Kilpailupalkinnolla on haluttu edistää kotimaista taidetta. Ensimmäisinä vuosina jaettiin taiteilija *Maria Virkkalan* suunnitte-

lema betoniteos. Nykyisin palkinto on nuoren kotimaisen taiteilijan grafiikkatyö. Kilpailun nykyisen ilmeen ja logon on suunnitellut *Aino-Maija Metsola*.

Kilpailun tulokset on julkistettu muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta valtakunnallisilla Viherpäivillä. Muutaman vuoden ajan kilpailun voittajat julkistettiin syksyllä ja kilpailun voittajapaikkakunnalla pidettiin aiheeseen liittyviä luentoja ja esityksiä. Nykyisin palkintojenjako on palautunut osaksi Viherpäivä. Aluksi se oli osa avajaistapahtumaa, myöhemmin julkistus on tapahtunut eri vaiheissa osana päivien ohjelmaa.

Kolmenkymmenen vuoden aikana sääntöjä on jonkin verran muokattu. Kilpailun alkuvaiheessa kiinnitettiin huomiota enemmän esimerkiksi käytettyihin tuotteisiin ja materiaaleihin. Vähitellen kriteerit monipuolistuivat ja kohteiden sisältö ja toimivuus ovat korostuneet tuomariston perusteluissa. Nyt uusina kriteereinä ovat kestävä ympäristörakentaminen, kierrätystuotteiden käyttö, ympäristön parantaminen ja ympäristönäkökulmien edistäminen. Kilpailun yhtenä päämääränä onkin tuoda esiin ja korostaa myös kohteiden kunnossapidon merkitystä. Kohteen tulee olla valmistunut viimeisen viiden vuoden aikana.

Puistot enemmistönä palkintokohteissa

Kilpailussa eniten voittoja ovat saaneet erilaiset puistot. Kävelykadut ja aukiot nousivat 1990-luvulla kaupunkikeskustojen kehittämisessä esille, mutta voittajakohteissa niitä on

1

1 Kotkan Jokipuisto. Vuoden Ympäristörakenne 2015.

2

3

4

vain kaksi. 2000-luvulla alettiin kiinnittää yhä enemmän huomiota rantoihin ja vesistönäky-miin. Vesistöihin liittyviä voittajakohteita on useita. Voittajakohteissa on vähän asuntoyhtiö- ja yrityspihoja. Ensimmäinen asuntoyhtiövoittaja valittiin vasta 2016. Ensimmäinen yritysympäristö voitti palkinnon vuonna 1993, mutta silti näitä kohteita on valittu vain kolme 30 vuoden aikana.

Erilaiset ympäristöä parantavat kohteet ovat saaneet useita palkintoja, kuten Kotkassa Sapokan Vesipuisto vuonna 1994 ja Katariinan Meripuisto 2012 sekä jokiympäristöä ennallistava Oulun Lasaretinsaaren alue vuonna 2005.

Myös ympäristötaidetta on voittajakoh-teissa ollut useina vuosina. Yksi katuym-päristö on palkittu mutta yhtään tieympäristöä ei voittajakohteissa vielä ole.

Voittajakohteiden tilaajina ovat erityisesti julkisen sektorin edustajat, kuten kaupungit.

Puistokohteet useita kertoja voittajakoh-teina tuo esiin viherrakentamisen painot-tumisen aiemmin julkiselle puolelle. Vasta

2000-luvulla asuntoyhtiöpihoihin ja yritys-ympäristöihin on alettu laajemmin panostaa. Aivan viime vuosina palkittavien kohteiden joukko on monipuolistunut kansipihojen ja viherkattojen myötä.

Kilpailussa palkitut kohteet ovat edustaneet aina myös ajan ilmiöitä:

- kävelykadut, aukiot
- rantarakentaminen
- asuntoyhtiöpihat
- yritysympäristöt
- kansipihat ja viherkatot
- ympäristön parantaminen, ympäristöasiat, monimuotoisuus
- imagon rakentaminen
- ympäristötaide

Kilpailua kehitetään

Vuoden Ympäristörakenne -kilpailu on vakiin-nuttanut arvostetun aseman alan ammattilais-ten keskuudessa. Paikallisesti palkitut kohteet ovat saaneet myös paljon huomiota. Kilpailun ja voittajakohteiden laajempaa yhteiskunnal-lista näkyvyyttä olisi tarpeen jatkossa lisätä. Myös asuntoyhtiöpihujen ja yritysympäris-töjen suunnittelijoilla, tilaajilla ja rakentajilla on hyvä tilaisuus käyttää Vuoden Ympäristö-rakenne -kilpailun tarjoamia mahdollisuuksia tuoda osaamista esiin nykyistä enemmän.

Kilpailun sääntöjä on päivitetty ja jatkossa yhtenä valintakriteerinä on myös kestävän ympäristörakentamisen toimintamalli. Kil-pailun tarkoituksena on tehdä tunnetuksi

ja edistää korkeatasoisten ympäristökoko-naisuuksien suunnittelua ja toteutusta. Koh-teissa arvostetaan uusien ratkaisumallien, käyttökohteiden ja sovellutusten kehittämistä sekä kestävän ympäristörakentamisen toimin-tamallin (KESY) toteutumista.

30 vuoden aikana kilpailukohteet ovat sisällöllisesti monipuolistuneet ja käytettyjen materiaalien valikoima laajentunut. Voittaneet kilpailukohteet nostavat esille, että Suomessa suunnitellaan monipuolisista ja ammattitaidolla toteutettuja kohteita.

Hyvin suunniteltu ja hoidettu kestää

Kesällä 2020 tehdyillä vierailukäynneillä muu-tamissa aiemmissa voittajakohteissavierailu-käynneillä nousi esiin kunnossapidon merki-tys, josta myös kilpailun arvosteluperusteissa-kin muistutetaan. Osaa puistoista ja alueista on vaalittu huolella. Toisissa taas kunnossapidosta on vuosien aikana säästetty, eikä esimerkiksi kuolleiden kasvien tilalle ole istutettu uusia.

On kohteita, jotka vaativat peruskorjausta. Pinnoitteita on rikki tai pohjat ovat liikkuneet, kalusteet kuluneet tai rikkoutuneet, kasvillisuus osittain kuollut tai rikkakasvustot ovat vallanneet alaa. Osittain syynä on vihera-lueiden kunnossapidon aliarvostus tai rahan puute. Tämä näkyy kohteiden rapistumisena ja johtaa ennen aikaiseen kohteiden peruskor-jaustarpeeseen.

Toisaalta on kohteita, joissa ajan kuluminen ei näy. Kohde on säilyttänyt vetovoimansa, kun

2 Sapokan vesipuisto, Kotka. Vuoden Ympäristöra-kenne 1994.

3 Sapokan vesipuisto, Kotka. Vuoden Ympäristöra-kenne 1994.

4 Lasaretinsaaren alue, Oulu. Vuoden Ympäristö-rakenne 2005.

5

kohteen kunnossapitoon on satsattu, ja pienet korjaukset on tehty ajallaan.

Kilpailumenetyksellä on voittajakohteen, koko alueen sekä myös tilaajan imagoa kohottava vaikutus. Hienosti aikaa kestäneistä ja käyttäjien arvostamista voittajista voi nostaa esimerkeiksi Kotkan Sapokan vesipuiston ja Helsingin Vuosaaren Aurinkolahden.

Kotka on luonut itselleen puistokaupungin imagon, jota ei olisi voinut uskoa vielä muutama vuosikymmen sitten. Kotkan Sapokan vesipuisto voitti Vuoden Ympäristörakenne-kilpailun vuonna 1994. Edelleenkin kohde on laadukas ja sen kunnossapito on ensiluokkaista. Myös puiston suunnittelu on kestänyt aikaa, eikä alkuperäisiä ideoita ole tarvinnut vaihtaa. Kotkassa on myös muita palkittuja puistoja.

Vuonna 2006 palkittu Helsingin Vuosaaren Aurinkolahti ja vuonna 2010 palkittu Uutelan kanava muodostavat kokonaisuuden, joka yllättää yhä positiivisesti. Käyttö on ollut kovaa ja kulumiakin on nähtävillä, mutta laadukas kivityö kantaa edelleen.

Hartwallin Lahden panimon teollisuusympäristö on vierailijoille elämyksellinen ja lisää työntekijöiden viihtyisyyttä. Nyt hieman rapistunutta ilmettä ollaan kunnostamassa samalla kun panimon yhteydessä olevaa vierailukeskuksen toimintaa kehitetään.

Palkittujen kohteiden tilaajat

- kunta/kaupunki tilaajana 76,7 %
- yritys 20 %
- muu 3,3 %

Mitä palkitut kohteet ovat olleet

(sama kohde voi olla useammassa kategoriassa, 29 palkintoa)

- puisto 45 %
- katu- ja kävelyalue tai tori 17,3 %
- asuntoyhtiöpiha 7,0 %
- yritysympäristö 10,3 %
- kansipiha 3,3 %
- oppilaitos, toimintakeskus 10,3 %
- ranta-alue, kanava 31,0 %

Lisätietoja

Vuoden Ympäristörakenne-kilpailusta

- www.maisemabetoni.fi
Kilpailu järjestetään vuosittain ja ehdotuksia voi tehdä järjestäville tahoille jatkuvasti. Ehdotuksia voivat tehdä asiantuntijat, yhteisöt ja yksityiset henkilöt. Vuoden 2021 kilpailuehdotukset 7.8.2021 mennessä.

5 Ruoholahden kanava, Helsinki. 1995

6 Kunnossapito lisää ympäristöjen viihtyisyyttä ja pidentää rakenteiden elinkaarta.

7 Aurinkolahden länsiosa, Helsinki. 2006

8 Uutelan kanava, Aurinkolahti, Helsinki. 2010

6

9

10

11

9 Saunalahden koulu, Espoo. Vuoden Ympäristörakenne 2013.

10 Viertolan aukio, Kerava. Vuoden Ympäristörakenne 2009.

11 Hiljentymisen piha, Arabianranta, Helsinki. Vuoden Ympäristörakenne 2016.

Environmental Structure of the Year competition celebrates its 30th anniversary

The Environmental Structure of the Year competition has achieved a position of prestige among the professionals of the industry during the past 30 years.

The winning entries have demonstrated the versatility and professional implementation of environmental structures implemented in Finland. Nominees have included several park projects launched by towns and municipalities. The selection of the winners of the competi-

tion also reflects the phenomena of the time, such as pedestrian streets, courtyards on top of underground parking structures and environmental art.

In the early years, more attention was paid in the competition to the products used in environmental construction, for example. The criteria have become more diversified over the years and the content and functionality of the structures have been emphasised in the jury's justification. New criteria now include sustainable environmental construction, utilisation of recycled materials, improvement of the environment, and promotion of environmental aspects. Indeed, one of the objectives of the competition is to showcase and stress the importance of the maintenance of the structures.

Sapokka water park in Kotka in 1994 and Aurinkolahti in Helsinki in 2006 are good examples of winners that have stood the test of time well and won the appreciation of users.

The Environmental Structure of the Year is an annual competition organised by KIVI – Stone from Finland, the Finnish Association of Concrete Industry and Puutarhaliitto (Central Organisation for Finnish Horticulture). The Finnish Association of Architects (SAFA), the Finnish Association of Landscape Architects, the Ministry of the Environment, and the Finnish Association of Landscape Industries are also represented in the jury.

"Mielestäni sysäys kilpailuun tuli Vuoden betonirakenne -kilpailun esimerkistä; siitä oli tullut merkittävä ja arvostettu kilpailu, jonka tiimoilta saatiin paljon myönteistä julkisuutta betoniarkkitehtuurille ja -rakentamiselle. Kilpailun julkistamisesta tehtiin näyttävä media- ja yleisötapahtuma."

"SBK:n toimitusjohtajan Erkki Tikkasen kanssa asiasta jutusteltiin ja mieleeni tuli, että miksi ei Vuoden betonirakenne -kilpailun kaltaista tapahtumaa voisi luoda myös ympäristörakentamisen ympärille. Hän innostui asiasta niin, että SBK:n kokoukseen tein sääntöehdotuksen kopioiden Vuoden betonirakenne -kilpailun sääntöjä. Viherrakentaminen oli itsestään selvyyys ympäristörakentamisessa, joten otimme yhteyttä Puutarhaliittoon, kävimme neuvottelemassa ja siellä varovasti innostuttiin «kokeilumielessä» aiheesta."

Johanna Korhonen,
SBK:n tiedotuspäällikkö
1990-luvun taitteessa.